

DE ANDRES **M Ø G U N**

FEMINA

Fælles normer for børneopdragelse hører fortiden til. Børn er projekter, som afspejler vores succes som forældre og mennesker, og det skal ingen pille ved. Heller ikke vores venner. Resultatet kan blive, at ethvert samvær suverænt styres af børnene, samtidig med at de voksnes frustration stiger i takt

med lydniveauet. Læs om fremtidens generation af egoister og om de andres børn, der hopper i sofaen – og om, hvordan det er lykkedes en mor at få sat grænser i sit eget hjem. Det *kan* nemlig lade sig gøre at sige fra på en ordentlig måde, fortæller en familierapeut i denne uges FEMINA-tema.

GER

SLUT MED BANANER I SOFAEN

Når vennernes børn har været inden for døren i en halv time, ligner huset et bombekrater.

– Det ser værre ud, end når vi har haft hele Frejas stue til børnefødselsdag herhjemme, siger Line. Besøg af venneparret og deres tre børn på fem, otte og 11 år er gået hen og blevet en begivenhed, der kræver en dyb indånding.

Line og hendes mand, Jens, er henholdsvis lærer og pædagog. De har tre børn i alderen ét, fem og seks år, så de er vant til at omgås børn. Når Lines gamle veninde og mand kommer på weekend med deres tre børn, så er der godt fyldt op her i det gamle, røde murermesterhus i to etager. Indretningen er afslappet. Her er en stemning, der inviterer til kaffe og gode snakke i hyggelige lyse rum – selv om Line oplever, at venneparret tager den hjemlige fornemmelse lidt for bogstaveligt.

– Når de er her, er det mig, der farer rundt og holder øje med deres børn, sukker Line. Hun under gerne de voksne en pause på terrassen, men når de tager

kaffen med derud og falder i dybe samtaler, mens børnene raserer huset, så bliver hun frustreret.

– Sidste gang de var her, sad jeg næsten ikke ned, for jeg kan simpelt hen ikke slappe af, når jeg ikke ved, hvad deres børn laver. Jeg drøede rundt, og pludselig så jeg de to yngste hoppe i sofaen, mens de spiste bananer. Bananer i min sofa!

BLIVER ALTSÅ LIDT TRÆT

Line griner lidt ad sig selv, mens hun fortæller om, hvordan hun pludselig så sig selv i gang med at lægge et stort lagen over sofaen, for at den ikke skulle stå tilbage med bananpletter, når besøget var slut. Alligevel er det alvorligt nok – for det er bare ét ud af mange eksempler på, at veninden og hendes mand giver →

"Jeg er bange for at konfrontere min veninde med problemerne. Hvis jeg skal være helt ærlig, så tror jeg aldrig, jeg får det sagt."

AF ANETTE LØKKEN SØRENSEN · FOTO: LARS HORN

"Sådan nogle mærker har vores bord også "

← slip på deres børn, når de er på weekend-besøg.

– Jeg synes ikke selv, jeg er nærtagende. Mit hjem må gerne blive brugt, og jeg har jo selv tre børn – men når det første, deres dreng gør, er at lade et legetøjssværd køre på den hvide væg, så det efterlader en sort stribe hele vejen op langs trappen til første sal, så bliver jeg altså lidt træt. Sådan noget sker bare ikke, når der er andre legekammerater på besøg.

Listen med eksempler er lang: En hel familie går indenfor i sko og støvler, selv om værtsparret selv tager fodtøjet af. Legetøjssklodser bliver kørt hen over nymalede radiatorer, og børn hopper i møblerne med sko på.

– Vi er begyndt at sige fra over for børnene, mens forældrene hører på det. Selv om de så godt nok støtter os i det, siger de jo ikke noget, næste gang det samme sker.

Både Line og Jens har prøvet at komme med små bemærkninger til forældrene.

– Nogle gange stikker jeg hovedet ud på terrassen og spørger, sådan lidt i sjov: "Nå, skal I sidde her hele dagen" – men de opfatter det bare ikke, siger hun.

Begge mener efterhånden, at det er meget nemmere at tage på besøg hos vennerne, for så kan de slappe af. Også her hærger de tre børn – men Line har konstateret, at så skifter veninden og hendes mand tit bare møbler ud, fordi de simpelt hen bliver ødelagt.

– Sidst de var her, sad deres yngste barn og

hamrede en gaffel ned i vores spisebord, indtil jeg sagde stop. Jeg siger det bare så pænt og hører mig selv forklare drengen, at jeg bliver ked af det, hvis bordet får en masse mærker. Så siger hans far, at sådan nogle mærker har de en masse af i deres spisebord ... Hvad skal man så sige, når det er hans eneste kommentar – "ja, det tror jeg da gerne!"?

Dilemmaet vokser. Selv om Line på den ene side er meget glad for venskabet og holder af vennernes afslappede stil, er det samtidig belastende for hende, at hun er nødt til at være på stikkerne hele tiden.

– Jeg ser jo også, hvordan det påvirker mine børn. Det er, som om de bliver helt overvældede af al den larm og bliver meget stille. Jens supplerer med at fortælle, at især Lines veninde er meget inkonsekvent over for sine børn og ofte ender med at give dem noget, som hun egentlig først har sagt nej til.

– Jeg får en følelse af, at vi er så strikse. Vi regner med, at hvis vi bare sørger for, at vores børn opfører sig ordentligt, så smitter det af på de andres børn. Det går bare aldrig sådan.

BANGE FOR, AT VENSKABET FADER UD

For både Line og Jens er besøgene efterhånden noget, de skal tage sig sammen til.

– Vi tager lige en dyb indånding, når de skal komme, siger Line. Hun fortæller, hvordan de er begyndt at regne på weekenderne, så de kan ramme én, hvor venindens ældste dreng er hos sin biologiske far. Så er der jo ét barn mindre at holde øje med.

Hun erkender, at det føles forkert at tænke sådan, men er samtidig ikke glad for at konfrontere veninden med problemerne.

– Jeg føler, at det er noget, jeg skulle have sagt for længe siden. Problemet har jo været der, siden de fik det første barn. Hvis jeg skal være helt ærlig, så tror jeg aldrig, jeg får det sagt.

Jens tilføjer, at han tror, venskabet vil fade ud, hvis de ikke får taget hul på problemet. Det ville Line imidlertid være ked af:

– Vi har det jo virkelig hyggeligt sammen om aftenen – altså når børnene endelig er lagt i seng.

Line og Jens er begge opdigtede navne. Parret har ønsket at være anonyme, da de er bange for, at det omtalte vennepar ellers vil kunne genkende sig selv og blive genkendt af andre. Redaktionen er bekendt med parrets rigtige navne.

**"Når drengen lader sit
LEGETØJSSVÆRD køre
på den hvide væg, så det efterlader en
sort stribe hele vejen op langs trappen
til første sal – så bliver jeg altså
lidt træt."**

Pædagogen har indført spilleregler i privaten:

ANDRE VOKSNE MÅ GODT OPDRAGE PÅ MINE BØRN

Når andre voksne sætter grænser, er det i virkeligheden en hjælp for børnene. Pædagog Dorte Errebo fra Havndal ved Randers har sammen med familiens venner og bekendte aftalt et sæt spilleregler, der gør det nemmere at være sammen – for både børn og voksne. De har indført tre enkle regler, og bliver de ikke overholdt, så bliver barnet smidt hjem til sig selv igen.

- **DET ER HUSETS REGLER, DER GÆLDER**
- **EN AFTALE ER EN AFTALE**
- **ET NEJ ER ET NEJ**

Familien Errebo rummer tre børn på 13, syv og to år, så der går mange legekammerater ind og ud ad dørene.

– Jeg har da sendt børn hjem, fordi de ikke forstod husets regler. Det har der aldrig været sure miner over, griner hun og fortæller, at hun også selv har fået uvorne unger hjem, fordi de var blevet smidt ud.

Aftalen med de tre regler blev lavet for mange år siden. Både Dorte og hendes venner og bekendte

var nemlig enige om, at man lige så godt kunne finde løsninger, før problemerne begyndte at dukke op. Når vi har smidt et barn hjem, så ringer vi lige til forældrene og fortæller hvorfor. Hvis det er en af mine, som er blevet sendt hjem, så spørger jeg: "Har I diskuteret det her færdigt"? Hvis det er "snakket af", så sætter vi os ikke i rundkreds med bare tæer, når de kommer hjem, og tæsker videre i det. Så er dét jo på plads. Dorte Errebo mener, det er essentielt, at man som forælder har tillid til andre voksne, og at man erkender, at man ikke har patent på at opdrage på sine børn.

– Det er den voksne, som er til stede, der sætter grænserne. Når andre gør det over for mine børn, så tænker jeg på det som en hjælp, siger hun.

Trille fik nok af sin egen vattethed:

MAN SKAL KUNNE HOLDE SIG SELV UD

Som yngre turde Trille Schytte ikke sige fra og melde ud, hvordan hun ville have det i sit hjem. Nu har hun lært at sætte grænser – og oplever at blive respekteret for det af venner og familien.

Trille Schytte og hendes mand har brugt utallige lange bilture hjem til Hobro fra besøg hos venner med børn på at brokke sig over, at vennerne ikke satte nogen grænser for deres børn.

– Hver gang sagde jeg til min mand, at jeg ikke havde lyst til at besøge dem mere. Så gik der et stykke tid, og jeg glemte det igen. Når vi så sås igen, var det bare det samme.

Vendepunktet kom, da Trille bestemte, at det var okay at sætte grænser – også over for andres børn. – Jeg vedtog blandt andet, at alle, der kom her, skulle indrette sig efter vores regler.

Engang ved middagsbordet sagde hun til sin brors børn, at de skulle spise med bestik, fordi hun ikke kunne bære, at se to halvstore børn sidde og spise bød med fingrene. Da børnene var gået fra bordet, fik hun reaktionen fra sin bror.

– Han var vred og mente ikke, jeg skulle blande mig, men de børn var jo langt ude over den alder, hvor børn spiser med fingrene, så det brød jeg mig

ikke om at se på i mit eget hjem, siger Trille.

Episoden ligger nogle år tilbage. Trille Schytte var dengang bange for at sige sin mening, men på et tidspunkt fik hun nok. Jeg skal også kunne holde mig selv ud, som hun siger.

Da hun begyndte at sætte grænser i sit eget hjem og omkring sin egen person, oplevede hun, at det blev respekteret af venner og familie.

Hun mener, at det handler om, at der bliver sat nogle realistiske grænser for børn. En af spisereglerne i hendes hjem er, at børnene skal blive siddende, til det sidste barn er færdig med at spise.

– Hvis man gennemtrumfer, at de skal blive siddende, til de voksne er færdige, så bliver det jo ikke nogen hyggelig aften for nogen af parterne.

Når Trille ser tilbage, kan hun se, at det var hendes og mandens vattethed, at de ikke bare meldte klart ud, hvordan de ville have det.

– Med alderen er jeg blevet mindre bange for, hvad folk tænker, slutter hun.

De børn var jo
langt ude over "spise-
med-fingre"-alderen.

DET MENER eksperterne:

Hvis man ikke kan snakke med sine venner om børneopdragelse og om, hvordan man har det med hinandens børn, så er man i mine øjne ikke venner. Blot bekendte.

DU SKAL TURDE TAGE KONFLIKTERNE

Du kender det godt: Vennernes børn fylder så meget, at samværet bliver trættende, og du bare har lyst til at råbe: "Så sig dog nej!" Du gør det aldrig, for så er det, konflikten med forældrene lur, og venskabet har du ikke lyst til at sætte over styr. "Vær dog ærlig," opfordrer familierapeuten. Hun mener, det er på tide, vi tager voksenalvorskabet alvorligt.

Victor og Anders leger sammen på gulvet. Pludselig kan de ikke blive enige om, hvem af dem der skal køre den store gule bil. Begge holder fast i legetøjet, og til sidst lyder der et hyl fra Victor, der er blevet bidt hårdt i armen af Anders. Begge drenge er fem år gamle og altså langt forbi den alder, hvor det at bide er en normal reaktion, så hvad gør Victors mor i den situation?

– Hun bliver vred og frustreret på sit barns vegne, siger Kirsten Lundsgaard, der er familierapeut fra Kempler Institut og har hentet eksemplet frem.

– Victors mor bliver også bange for konflikten med Anders' mor, fordi hun føler, episoden er udtryk for, at der er noget galt med venindens dreng. De fleste småbørnsforældre i dag lever med at have kronisk dårlig samvittighed, når det gælder børn, partner og familie. Kravene er så store, at de simpelt hen ikke kan rumme kritik. Det er sådan, Kirsten Lundsgaard oplever den moderne familie, og hver eneste dag møder hun medlemmer af den i konsultationen.

– Jeg oplever, at perfektionismen går hånd i hånd med sårbarheden, siger hun. Så jo mere vi kæmper for det pletfrie image, jo mindre skal der til.

– Jeg møder jo alle tvivlerne. Alle dem, der mangler rollemodeller. Engang kunne vi læne os op ad normen og sige, at sådan gør man bare. Det var i orden at tysse på et barn, hvis man syntes, det snakkede for meget. Men mødre og fædre oplever i stigende grad, at de egentlig kun kan læne sig op ad deres egen overbevisning, for den fælles opdragelse findes ikke længere.

– Men hvis man kun har sig selv at læne sig op ad, så vælter man altså nogle gange – især hvis man bliver mødt med nærgående og kritiske spørgsmål, siger familierapeuten.

– Kirsten Lundsgaard understreger, at det ikke kun er tætte venskaber, der kan rammes af konflikter omkring børn. Hun har selv haft to søstre i terapi, af hvem den yngste var gået for tæt på i sin kritik af søsterens barn og familie. De to havde drengebørn, som var jævnaldrende, og siden børnene var små, havde det ligesom ligget i kortene, at de skulle blive bedste venner. Det skete bare ikke – tværtimod.

– Den ene dreng, som vi kalder Carl, havde ikke lyst til at komme hos mosteren. Og Carls mor oplevede, at det var, fordi han fornemmede, at der var en dårlig stemning i familien.

Carls mor følte, at hendes søn fungerede

som en slags afleder for de dårlige vibrationer, og det kunne hun ikke være med til. Hun sagde til sin storesøster, at Carl selv bestemte, hvem han ville lege med, og at han ikke havde lyst til at lege med nevøen. Samtidig fik hun sagt, at hun mente, søsterens dreng havde brug for hjælp. Søsteren blev så rasende over den udmelding, at de to ikke talte sammen i to år.

– Jeg hjalp dem til at få kontakten genoprettet. Det var nødvendigt, at den søster, der havde sagt fra på sin søns vegne, fik givet den anden søster en undskyldning.

– Den yngste søster skulle have holdt sig til, at hendes søn havde retten til at sige fra – men hun skulle ikke have gjort sig klog på, hvorvidt nevøen havde brug for hjælp, lyder Lundsgaards råd.

KONFLIKTER GØR OS SÅRBARE

Trods den risiko, der er, for at vi kan gå fejl af hinanden, så mener Kirsten Lundsgaard, det er vigtigt, vi tør tage de konflikter, der kan opstå omkring samvær med andres såvel som med vores egne børn.

– Det er et brandfarligt emne, for i virkeligheden vil vi alle sammen bare gerne være glade og lykkelige. Vi frygter konflikterne,

EKSPERT KIRSTEN LUNDSCGAARD

Kirsten Lundsgaard, 54, er pædagog og familierapeut. Privat praksis for familierapi i Aalborg. Uddannet ved The Kempler Institute of Scandinavia. Tilknyttet "Familielaboratoriet" som seminarleder, under Jesper Juul. www.kirstenlundsgaard.dk

fordi de gør os sårbare. I bund og grund er alle mennesker frygtelig bange for at blive forladt. Hun sammenligner livet med et pendul, der svinger frem og tilbage mellem yderpoler, og mener, det er et faktum, vi skal erkende og værdsætte. – Man kan jo ikke opholde sig i den lykkelige yderposition hele tiden – derfor er det vigtigt at turde konflikten og vreden. Det er med til at udvikle os og vores forhold til andre mennesker, siger hun.

GA TIL BIDDET

Anders og Victor er tilbage på stuegulvet og leger igen med biler. Femårige børn bliver hurtigt gode venner igen, men for Victors mor er det vigtigt at få talt ud om, hvordan hun har det med, at Anders har bidt hendes søn. Familieterapeut Kirsten Lundsgaard bruger eksemplet, fordi det faktisk lykkedes Victors mor at tage konflikten op på en god måde.

– Hun begyndte med at sige, at hun godt kunne sætte sig i venindens sted og forstod, hvor svært det var at tackle, når éns barn angriber et andet barn. Victors mor fik sagt, at hun var bekymret for Anders' måde at kontakte andre børn på, men tog udgangspunkt i sig selv. Hun kom ikke med kritik, men udtrykte bekymring for et barn, som hun holdt af og var bekymret for, pointerer Kirsten Lundsgaard.

– Hvis man er vidne til, at et barn plager i én uendelighed eller konstant afbryder, så nytter det ikke noget at kigge på forældrene og spørge: "Hvorfor siger I dog ikke bare nej og holder fast på jeres ..." Det kan godt være, det er det, man mener. Men på den måde lukker man fuldstændig af for dialogen.

Hvis man tværtimod fortæller, at man selv har det svært med ikke at kunne føre en sammenhængende samtale, og åbent fortæller, at man

også er bange for at sige det – af frygt for forældrenes reaktion – så viser man jo, hvordan man har det.

Kun hvis vi viser os selv som et menneske i tvivl, dilemma eller forståelse, kan vi mødes i ægte dialog. Når der er oprigtig kontakt imellem os, så er der faktisk ikke det, man ikke kan sige, understreger Kirsten Lundsgaard.

GRÆNSER FOR MØGUNGER

I forhold de børn, man nogle gange kalder for møgunger (men kun indenad, for sig selv), kan man også fint sætte grænser, siger familieterapeuten. Faktisk mener hun, at man har pligt til at tage vare på sig selv – på den måde lærer barnet også at tage hensyn og blive opmærksom på andre menneskers behov.

I sin egenskab af familieterapeut tager Kirsten Lundsgaard også ud til familier og par, der har brug for hjælp, og dér er hendes strategi meget klar.

For eksempel sad jeg for nylig sammen med en familie, hvor barnet sad og legede med brød og smør under samtalen. Så rykker jeg lidt væk fra barnet og siger, at jeg ikke vil have smørfingre på mig. Det samme gælder, hvis jeg hele tiden bliver afbrudt. Så siger jeg, at nu må barnet lige vente, til jeg har fået talt færdig.

Jeg ved godt, at jeg kommer i en anden sammenhæng, end hvis det er i vennelag. Men hvis man signalerer, at man ikke er i tvivl om, at det, man gør og siger, er i orden, så indgyder det børnene tryghed. Hvis de omvendt oplever, at den voksne sidder og bliver mere og mere irriteret, men ikke siger noget, så bliver de forvirrede og giver sig til at søge efter en grænse, som de måske aldrig finder. Dét er noget, som er frustrerende, både for barnet og for den voksne, siger Kirsten Lundsgaard.

SÅDAN FÅR DU SAGT FRA PÅ EN GOD MÅDE

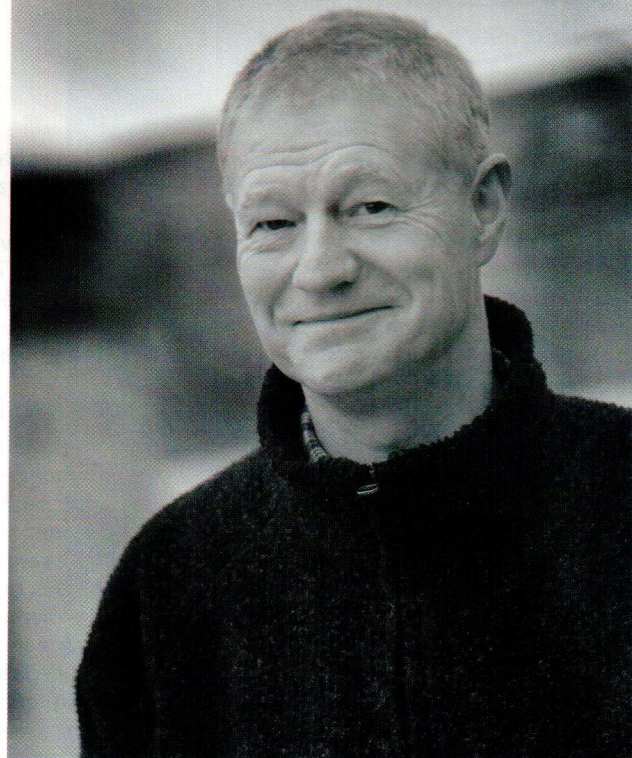
- Tag udgangspunkt i dig selv, når du siger fra over for dine venners børn.
- Hvordan skal reglerne være i dit hjem – det er dig, der bestemmer.
- Kom ikke med kritik eller fortæl, hvad dine venner bør og skal gøre. Fortæl i stedet, hvordan du har det med larm eller bananer i sofaen.
- Erkend din frygt for, hvordan dine venner vil reagere på dine grænser
- Hvis du vil bringe et alvorligt emne på banen om en venindes barn, så tag udgangspunkt i din egen bekymring.

DET MENER eksperterne:

DERFOR TØR VI IKKE KRITISERE

Nutidens forældre er en generation af projektledere. Og børnene er blevet prestigeprojektet, i kraft af hvilket forældrenes liv skal lykkes. Sådan forklarer lektor i socialpsykologi på Aalborg Universitet Jan Brødslev Olsen vores angst for at give og modtage kritik af venners og egne børn.

EKSPERT JAN BRØDSLEV OLSEN

Jan Brødslev Olsen er cand.mag., ph.d., og lektor på Aalborg Universitet. Forsker i bl.a. voksenliv og forældreskab, samt livsfortælling og eksistens.

Vi lever i en tid, hvor storytelling er et must. Øl fra Grønland sælges med historier om udvælgelsen af den rette indlandsis til brygningen. På samme måde skaber vi i dag en selvfortælling om vores familie. Uden den har vi groft sagt ikke nogen identitet – og uden nogen stærk identitet er vi fortabte i et samfund, der hylder det individuelle, siger Jan Brødslev Olsen.

– Mottoet i dag er: Jeg er den, jeg gør mig selv og min familie til. På den måde måler vi vores succes på, hvorvidt familieprojektet lykkes. Forældre i dag er projektledere i deres egen familievirksomhed, og der levnes sjældent plads til, at andre sætter for mange spørgsmålstejn ved virksomhedsplanen, mener lektor Jan Brødslev Olsen.

– Den gamle opfattelse med, hvordan bar-

net hierarkisk bør stå under den voksne, er vigende. Børn i dag opmuntres jo til at være kritiske og selvbevidste. Man kan næsten sige, at rollerne i dag er byttet om, eftersom børn jo nyder en meget høj status i vores samfund. De vælter sig i legetøj og mærkevarer og er små omvandrende ikoner, der vidner om familiens selvviscenesættelse.

Mens andre voksne ikke sætter spørgsmålstegn og blander sig, ja, så blander børnene sig mere end rigeligt i de voksnes verden, på en måde som var uhørt engang. Hvis et barn fik en lussing af naboen i 1950'erne, ja så havde barnet nok selv været ude om det. I dag er det jo helt uacceptabelt. Udviklingen hen imod det, vi ser i dag, har været i gang længe. Revselsesretten blev afskaffet i skolerne i 1967, og 30 år senere blev det også forbudt, at forældre slog deres børn. Børn i dag er individer med deres egen ret,

og selv om Børnekonventionen af 1989 ikke er nogen lov, men et internationalt sæt af regler, der skal sikre, at alle verdens børn har samme rettigheder, så er den dog med til at understrege, at børn er en gruppe mennesker med egen status.

HVORFOR SKAL JEG HJÆLPE TIL?

Jan Brødslev Olsen mener, det er paradoksalt, at vi, samtidig med at vi har sørget for bedre vilkår til vores børn, også har gjort det sværere for dem.

– Tiden er jo til de mange spørgsmål. Når børn lærer, at de kan sige: "Hvorfor?" til alt, hvorfor skal de så egentlig lade sig opdrage på? "Hvorfor kan vi ikke gå i svømmehallen hver dag?"; "Hvorfor skal jeg hjælpe til derhjemme?"; "Hvorfor skal jeg hjælpe andre?" – spørger Jan Brødslev Olsen retorisk.

Opdragelse er i bund og grund en sociali-

TEMA

seringsproces, hvormed man forsøger at få barnet til at opføre sig på en anden måde, end det ellers ville have gjort. I dag er det svært nok at opdrage på éns egne børn – og endnu sværere, når det gælder de andres. Derfor er der heller ikke ret mange, der tør blande sig i andres familieprojekter.

– Vi har travlt nok med at få skabt vores egne små virksomheder med selvstændige, selvbevidste individer, og vi ønsker ikke at få kritik – for hvad skal vi så stille op med virksomheden, påpeger universitetslektoren.

FORNYELSE ELLER FIASKO?

Jan Brødslev Olsen ser et fremtidsscenario for sig, der er både skræmmende og lovende. På den ene side kan alle disse kreative og frit tænkende mennesker vise sig at være guld værd for samfundet, fordi de er i stand til at skabe fornyelse hele tiden.

– Omvendt, når nutidens børn ikke mærker grænser og ikke bliver konfronteret med konflikter og vrede, så kommer de til at mangle en vigtig brik i det at være et helt menneske, eftersom det at udvise empati og at kunne gå på kompromis, ikke er uvæsentlige egenskaber være i besiddelse af. Det kan vise sig at blive bagsiden af medaljen i fremtiden.

"Når børn lærer, at de kan sige: 'Hvorfor?' til alt, hvorfor så egentlig lade sig opdrage på?"

MODERNE KVINDER
ER IKKE, HVAD DE HAR VÆRET!

... DET ER PRÆVENTION HELLER IKKE!

Test dig selv og få mere viden på
www.praeventionssiden.dk

Organon
Sichring-Plough